

1Q. ڊيٽيٽ مان ڪنهن به هڪ وڌيڪ تي اٽڪل 600 لفظن
۾، مضمون لکو.

100

- (a) هندستان ۾ صحت برقرار رکڻ جو نظام.
- (b) هندستان ۾ مادر ايڪٽ²⁰²⁰ جي ضرورت.
- (c) نيشنل انڊيوڪيشن پاليسي 2020 جي للڪار.
- (d) موجوده دور ۾ آرٿيفيشل انٽيليجنس جو استعمال.

2Q. ٽيڪ ٽنڊلنگ ۽ ڌيان سان پرڻهو، ۽ پوءِ ان
جي ڏهين ٽنڊل سوالن جا جواب پنهنجي ٻولي ۾
صاف ۽ تيز لفظن ۾ لکو.

12×5=60

زندگي ۾، ماحوليات جو هڪ ٻئي سان ناتو آهي.
سڀني جيون جي زندگي انهن جي ماحوليات جي اڀرڻ لهندي
آهي. اسان جي ننڍن - من جي ڇيڻا طاقت سمري ٿي، ۽ هاڻي
ان سموري ماحوليات سان بي ڪنٽرول ٿيندي آهي ان سان،
وڌندي آهي، ان جو وعاس ٿيندو آهي. انڪري زندگي ۾
ماحوليت هڪ ٻئي سان ايتر اهر ٿيل آهن جو پنهنجي گڏيل
تڪڙو ضروري آهي.

ماحوليت امان جو رڪشا ڪوچ آهي جيڪو قدرت
وٽان امان کي وراهست ۾ مليو آهي. هيءُ امان سڀني جو
پالڪو آهي، جيونڌاڏا آهي. ماحوليت قدرت جي دين
آهي. هيءُ دري ۾ جهنگل جبلت ددين نالن، ريگستانن
ميدانن ۽ گاهه جي جهنگلن ۽ رنگبرنگي پيسون - پڪين، حاف
جل سان پيريل جهيلن، ۽ تلاوت سان پيريل آهي. هن تي وهندڙ
ٿڌي سگندڙ هوا، ۽ هلندڙ امرتڏاڏا و سائيندڙ ڪر ۽
درتيءَ تي وسيل انسانن جي وعاس، ۽ سُڪن جي لاءِ
هڪ سنڀال ماحوليت جو نرماڻ ڪن ٿا. پر ماحوليت جو هيءُ
قدرتي سنڀال تيز رفتار سان بگڙندو ٿو وڃي. عجب لڳندو
آهي ته انسان هن دريءَ تي انهن سڏن جو اندازو
استعمال ٿو ڪري، هو قدرت جي وردانن کي اهڙيءَ طرح
پنهنجي ضمير جي ابتڙ استعمال ٿو ڪري. انڪري سمورو
قدرتي ڍانچو بگڙي ويو آهي. ساڻي دريءَ تي اهو

ٽڊينهنن پري نٿو لڳي جڏهن ٽڊڙي ٽي لهر ڏيندڙين صديون
پراڻو پيڻ واپس موٽي يا ٽڙوفا تي ڄميل برف جي موٽي
تنگ جي پگھلڻ سان سمنڊ جون خوفناڪ لهرون نڪرن
مهنگلڪت - جبلن ۽ ڇيو جهنڊن کي گڙڪائي ڇڏي.

۱. ماڻيڪ آهي ته ماهولين کي خراب ڪرڻ

واڙيون سموريون آڀڙاڻون امان هنود پيدا ڪيون آهن.

امان هنود قدرت جو سنڌلن بگاڙي رکيا آهيون. ان سنڌلن
سان ٽڙي لهر جل ۽ آڙي. غلاظت پيدا ڪيون ٿا.

ماحولين غلاظت سان ڦڦڙت جون بيماريون دل ۽ پيٽ
جون بيماريون پيدا ٿي رهيون آهن. امان سڀ جانورن سان

ٽڙي ٽي زندگي قدرتي سنڌلن سان پي ٿي سگهي آهي.

ٽڙي ساوڪ سان ڊڄجي نه وڃي انڪري گالھ ڪاڻڪ وارا
جانور وڌي وڌندا. گالھ ڪاڻڪ وارا جانورن جي تعداد

ٽي ڪنٽرول ڪرڻ لاءِ لائسنسڪ جاٺور به هئا. انهن تشهين جو نسبت سنڌيت، ڪنٽرول ۾ هو. ماڻوڪي زماني ۾ ماڻسني ايجيڊن، اڊيوگن، دندن جي وعاسن ۽ مٿلانو مان گڏ آدمشماري جو به بيان وسقوت ٿيو آهي.

(a) 'زندگي ۽ مهوريت جو هڪ ٻئي سان ناتو آهي'

12

ان ڳالهه جي سمهايو.

(b) مهوريت ۽ قدرت جو پاڻ ۾ ڪهڙو ناتو آهي؟

12

(c) قدرت سنڌيت مهوريت کي ڪيئن ٺاهيندي آهي؟

12

(d) مهوريت جي اسٽيلن سان امان جي زندگي ۾

12

ڪهڙا نقصان ٿي سگهيا آهن؟

(e) مهوريت - خلقت امان جي زندگي ۾ ڪهڙيون

12

ڪهڙيون بيماريون پيدا ٿين ٿيون؟

3Q

لعين ٽنل ٽڪري جو سارُ آهي، جي ائتل لڪ

پاڻي تي محي ۾ لڪو. انهيءَ ٽڪري جو سير لڪڻ

جي ضرورت نه آهي.

60

پاڻي جي ايڪٽا ۾، آزادي لڪڻي تصوير
 جا ٻه پهلو آهن. اڪر اسانجي ايڪٽا لھنت مان نڪرندي
 آهي ته آزادي به دروازو کولي ٻاهر نڪري ويندي. ان لاءِ
 سڀني پاڻ تو اسين جو اهو فرض آهي ته ايمانداري و
 سان قومي ايڪٽا جي حفاظت ڪريون. ديش پنهنجي
 پاڻي مشڪلاتن کان به وڌو، وڻال آهي ايڪٽا جي
 حفاظت لاءِ امان ڪي ايمان سلڻو پوي ته اهو به سڀني
 ايڪٽا جي حفاظت لاءِ امان ڪي انيا سلڻو پوي ته
 ان ڪي به سلندا سين. اهو سڀ ان لاءِ سلڻو آهي ته
 پاڻي جي ايڪٽا مضبوط ٿيندي ته اسانجو ايمان ڪوئي
 به نه ڪري سگهندو. تڏهن ديش جو هڪ حصو ڪنهن
 ٻئي محي سان انيا ڪرڻ پلجي ويندو. اڄ اسانجي
 مالي حالت مضبوط آهي ته اسانجا هڪٻئي اب ختم ٿيندا.

جیڪڏهن آهي جهڙا رهندا به ته انهن ۾ ڪنٽرپوٽ نه رهندو.
ڇو جو هوشمالي انسان جي سوچي کي مٿس ڪندي آهي.

ايڪتا جي حفاظت سان گڏوگڏ امنجو

ٻيو فرض آهي ته اسان ڀارت جي اُن روپ کي سڌاڻڻ
جي ڪوشش ڪيون جنهن کي ساعار ڪرڻ لاءِ آزادي ٿيو آهي.

ڀارت جي آزاديءَ کي پورا 73 سال ٿي چڪا آهن پر اسان
کي اڃا به نيوت منزلون طئي ڪرڻيون آهن. آزادي
صرف روٽيءَ جو ٻيو نالو آهي. ٻي آزادي صرف عارخانن کي

ٺاهڻ جي تابليت نه آهي. ٻي آزاديءَ جي اعليٰ مهلي آتما جي
اُما ٻي آزاديءَ جي آتما معنيٰ آهي جڏهن سبب ملڪ پنهنجي

شخصيت کي پوري طرح سان ظاهر ڪري. جيڪڏهن ڪوئي
انسان بکيو آهي ته اُن جي سامهون فيلڊسومنيءَ تي پائڻ

ڏيڻ اڃا به آهي. ڀارت ڪو نئون ملڪ نه آهي. جنهن

پاڻ ۾ اُن جي ثقافت جو وعاس ٿيو آهي. اُما وڻو جي

سڀني کان قديم پاڻ آهي. جيڪو گرنٽ ڀارت جي ثقافت

جو آدي گرنٽ سمجهيو ويندو آهي اهو سموري انسانيت

جو قديم گرنٽ آهي. انيڪ وديشي هملن کان پوءِ به

پاڙڪ پنهنجي شاعرن کان منهن موڙڻ لاءِ تيار
نه آهي. نئين ادديوگڪ ۽ سائنسي سڀيتا به انهي
پراني اوج جو پرچم کسي نه گهندي. سڀ حرف آمو ن
آهي جيڪو پوين ادايي سوالن کان امان جي سامهون
پر چيو ويو آهي. پر ان گيان جو به گهڻو حصو سڀ آهي
جيڪو پوين جلم لفظ و لفظن ۾ ٿيو آهي. پاڙڪ کي آمو
نئون سڀ به کپي جيڪو دنياوي سڪن لاءِ به معنيٰ ۽ قديم
زمانن جو به سڀ کپي. دنياوي سڪن جي لاءِ به معاني پتن
ڪرڻ کي پاڙڪ سمجهندو آهي.

جذبات کان ماڻهن جو دعاس ٿيو آهي سنڌ جي
گهڻي ديشن ۾ اولائي دد دعائيو آهي ۽ نرمان حال کڻيو
آهي. حرف پاڙڪ کي اهڙو ديش آهي جتي ماضي اڄ به
جنگل ڪري رهيو آهي. اهو سنگرام پاڙڪ ۾ لمبي عرصي
کان لاري رهيو آهي. پر پاڙڪ جو ماضي نه اڄ غلط آهي نه
ڪمزور. پاڙڪ جو ماضي سدائين حال کي گڏ کڻي
مستقبل دانستن واري رهيو آهي. اڄ به اهو پنهنجي
داهم نبي اڳرو آهي. ڪارڪر شڪ ۽ وريعاندن ٿلڪ ۽

ادوندي سڀئي معايرش ماضيءَ جا پيروڪار هئا.
 نهي حال کي سمجهڻ مستقبل طرف وڌڻ جي سکيا ڏيئي
 ويا آهن. معائنن کان پوءِ به ماضيءَ جو
 آواز نٿو. اڃا به وٺو پايو به ماضيءَ جي نظر سان
 حال ۽ مستقبل کي ڏسي نٿو. روتڙن کي
 به ڏيئي جو حامي هئڻ کان پوءِ پراڻا جهڙا سڀ کان
 وڏو پيروڪار نٿو. اڄ به اسان ماضيءَ کي ڇڏيو نٿو آهي.
 ماضي اسان جي سڀ کان وڏي مورچي آهي.

(لفظن 540)

20

4Q. تعين ڪريو جو انگريزيءَ ۾ ترجمو ڪريو.

نهي؟ زندگيءَ جو سڀ آهي ته هڪ وقت
 توهان ساوڌاڻ ٿي نه هليا ته توهان جو پير گپ ۾ يا ڪڏي ۾
 وڃي سگهي ٿو. اها چوڻي سائنس جي وڏي قدم ٿي ته
 سڀ لاکو ٿي ٿي. جيڪڏهن اسان ان جو پيروڪار انسان
 جي پلانيءَ ۽ واڌاري لاءِ ڪريو ته سائنس اسان لاءِ

Download **FREE UPSC E-BOOKS** [CLICK HERE](#)

وردات نهي سگهي ٿي . اُن جي ماعدي کي ڪوئي انگار نه ڪري
سگهندو . پر انجو والدهيو وناشڪاري ڪاري ٿي لڙ ٿي ٿو ،
اسان لڙ سڀ ثابت ٿي ٿو هت وناشڪاري روپ سبب
سائنس دواڻا اسان کي جيڪي دنياوي سڪ سمولپتون
مليون آهن اهي اسان کي دماغي سڪ ، شائتي ميسر
ڪرائڻ ۾ اسرڪ سٽ ٿي ڪيون آهن . دنياوي ٽرمي لڙ
انساني جيون تمام مشهور ڏنڊو ٿي ، پوئڪواري
ٿيندو وڌو آهي . نتيجي طور سائنس ، انهي ڪارائت
انسان کي ايتڪ سڪ شائتي ۽ کان معروم ڪري ڇڏيو
آهي . انساني مدد ۽ انساني نائت ۾ گراڊ ٿي آهي .
پر ان ۾ ڏوڃو انسان جو پي آهي جنهن انهي غلط
استعمال سان پاڻ کي گهري سڪت ۾ وڌو آهي .

ڏاڏا وڏا وناشڪاري اڏاڏا انجو نتيجو آهن .
جيڪڏهن انسان پنهنجي سڃاهي سواڻت کي ڇڏي
سڀني جي پلائي ۽ جي خيال کان سائنس جي وڌندڙ
قدمن جو استعمال ڪري ٿو ان ۾ ڪو شڪ نه آهي ته
اهي قدم انسان جي ٽرمي ۽ لڙ منگلڪاري سڏ ٿيندا .

20

5Q. لعيبت ڏاڏا نڪر جو سنڌي ۽ ام ترجمو ڪريو .

One of India's greatest musicians was M.S. Subbulakshmi, affectionately known to most people as 'MS'. Her singing brought joy to millions of people not only in all parts of our country, but in other countries around the world as well. In October 1966, MS was invited to sing in the great hall of the General Assembly of the United Nations in New York, while representatives of all the member countries listened. This was one of the greatest honours ever given to any musician. For several hours MS kept that international audience spellbound with the beauty of her voice and her style of singing; when the concert was over, the entire audience stood up and clapped as a sign of their appreciation of not only the singer but of the great music that she had carried with her from an ancient land. India could not have had a better ambassador. MS was the first musician ever to be awarded the 'Bharat Ratna', India's highest civilian honour. She was the first Indian musician to receive the Ramon Magsaysay Award in 1974 with the citation reading "exacting purists acknowledge Shrimati M.S. Subbulakshmi as the leading exponent of classical and semi-classical songs in the Carnatic tradition of South India".

2×5=10 (a) 6Q. لفظ ڏنل پٺيان جي معنيٰ لکي جملن ۾ ڪم آڻيو.

2 (i) ڪٽن پريءَ ۾ ڪٽن پاڻيءَ ۾

2 (ii) ڪٽي چوڌ سڃا، ڪٽي ڍوڍ سڃا.

2 (iii) عزيز جي جو، جڳ جي پاڇاڻي.

2 (iv) پاڙي پوئي ڪنهن نه ڏوٽي.

2 (v) جهڙا ڪانگهه تهر ٻيا.

(b) لفظ ڏنل معادن جي معنيٰ لکي آهي جملن ۾
ڪتب آڻيو.

2×5=10

2 (i) چوڪ ڇنڊڻ

2 (ii) وڻ گهوڙو نه ٻڌڻ

2 (iii) ٻيڻ کان پير گهرڻ

2 (iv) ٻوٽو ٻاڏڻ

2 (v) ٻاهه ٻاڏڻ

$2 \times 5 = 10$

(c) لھيٺ ڏنل اکرت کي اسم تصغير ۾ بدلايو.

2

(i) ڪتاب

2

(ii) ديگ

2

(iii) پاڻي

2

(iv) پٽ

2

(v) گلاس

$2 \times 5 = 10$

(d) لھيٺ لفظ جا خد لکو.

2

(i) چانڊوڪي

2

(ii) حبس

2

(iii) ماءُ

2

(iv) جديد

2

(v) الم

Download FREE UPSC E-BOOKS

FREE!

[CLICK HERE](#)